

Nr 194.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet; given Stockholms slott den 19 mars 1948.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

F ö r s l a g
till
L a g
om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Jordbruksfastighet må ej, där annat icke följer av vad i denna lag stadgas, genom köp eller byte förvärfvas utan tillstånd av den lantbruksnämnd, inom vars verksamhetsområde fastigheten är belägen.

Bestämmande för fastighets natur av jordbruksfastighet är den för fastigheten vid tiden för förvärvet gällande taxeringen. Egendom, som vid denna taxering behandlats såsom en enhet, anses såsom en fastighet.

Erfordras tillstånd för förvärv av fastighet, må ej heller del av fastigheten eller andel däri förvärfvas utan tillstånd; dock erfordras icke tillstånd, där förvärvet avser sådan del av fastighet, som avstyckats för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk, eller andel i fastighet, vari förvärvaren redan är delägare.

2 §.

Tillstånd skall sökas inom tre månader från det fånget skedde.

Sökes icke tillstånd inom nämnda tid eller avslås ansökningen, vare fånget ogillt.

3 §.

Tillstånd må icke meddelas, om anledning föreligger till antagande att fastigheten skulle bliva vanskött i sökandens ägo eller att sökanden med förvärvet huvudsakligen åsyftar att utan nytta för visst jordbruk i orten tillgodogöra sig skogstillgång, som är behövlig såsom stöd för ortens jordbruk, eller att bereda sig vinst genom snar avyttring av fastigheten, del av densamma eller andel däri eller genom bortförande av byggnader, kreatur, inventarier eller annat som tarvas för fastighetens brukande.

Föreligger ej sådant fall som i första stycket sägs men kan det antagas, att sökanden vill förvärva fastigheten huvudsakligen för kapitalplacering eller, vad angår fastighet med jordbruk, i annat syfte än att själv ägna sig åt detta, eller äger sökanden redan jordbruksfastighet eller avser ansökningen förvärv från olika fångesmän av fastigheter, som förut icke utgjort en brukningsenhet, må ansökningen icke bifallas med mindre sökandens innehav av egendomen kan väntas medföra övervägande nytta för jordbru-

ket eller för näringslivet i orten eller egendomen för sökanden har synnerligt värde utöver det ekonomiska eller eljest särskilt skäl därtill föreligger.

4 §.

Finnes i fall, som i 3 § andra stycket avses, ansökningen ej böra bifallas med mindre sökanden förbinder sig att inom viss tid verkställa erforderlig åtgärd till främjande av jordbruket eller skogsbruket å fastigheten eller att under viss tid nyttja fastigheten för bestämt ändamål eller underlåta särskild användning av densamma, och lämnar sökanden skriftlig utfästelse härom, skall vid meddelande av tillstånd tillika angivas vad sålunda åligger honom samt utsätts vite för tredska att uppfylla förbindelsen.

Lantbruksnämnden har att hålla uppsikt över att förbindelsen fullgöres samt vid tredska härutinnan, där så erfordras för vinnande av rättelse, hemställa hos allmän åklagare att vid rätten i den ort, där fastigheten ligger, anhängiggöra och utföra talan om vitets utdömande ävensom om utsättande av nytt vite. Utan att hemställan som nu sagts blivit gjord må dylik talan icke anhängiggöras av allmän åklagare.

Utdömt vite tillfaller kronan. Vite må i händelse av bristande tillgång till dess gäldande ej förvandlas till frihetsstraff.

5 §.

Över beslut, varigenom lantbruksnämnden avslagit ansökan att få förvärva fastighet, må klagan föras hos Konungen genom besvär. Klagande skall inom en månad från den dag han erhöll del av beslutet till nämnden inkomma med besvären. Nämnden har att snarast möjligt till jordbruksdepartementet insända handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande över besvären, där sådant erfordras. Utöver vad nu sagts må klagan ej föras över beslut av nämnden.

Konungen äger förordna, att i vissa fall nämndens beslut i frågor enligt denna lag skola underställas Konungens prövning.

6 §.

Från sökande av tillstånd vare kronan, kommun och sambruksförening befriade.

Denna lag äger icke tillämpning beträffande förvärv från konkursbo eller å exekutiv auktion eller där förvärvaren är fångesmannens make, avkomling, adoptivbarn eller dess avkomling eller ock fångesmannens syskon eller syskons barn, ej heller där jämlikt annan författning Konungens eller länsstyrelsens tillstånd till förvärvet skall sökas eller förvärvet enligt förklaring av länsstyrelsen är av beskaffenhet att få ske utan sådant tillstånd.

För förvärv av fastighet med jordbruk vare tillstånd enligt denna lag ej erforderligt, såframt förvärvaren i samband med lagfartsansökan, som göres inom tre månader från det fånget skedde, på sätt Konungen bestämmer visar dels att anledning till antagande som i 3 § första stycket sägs ej föreligger dels ock att han har för avsikt att själv agna sig åt jordbruket å fastigheten och icke är ägare av annan fastighet med jordbruk.

7 §.

Är fråga om rätt att förvärva fastighet enligt denna lag ännu ej avgjord, skall beträffande lagfart anses möta sådant hinder, som avses i 10 § förordningen den 16 juni 1875 om lagfart å fång till fast egendom.

8 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1948 och gäller till och med den 30 juni 1953.

Genom denna lag upphäves lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Beträffande fång, som skett under tid, då sistnämnda lag varit gällande, skall vad i samma lag stadgas äga tillämpning jämväl efter den 30 juni 1948.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, fråga rörande *ny lagstiftning om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet* samt anföra därvid följande.

Giltighetstiden för lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, vilken lag trädde i kraft den 1 januari 1946, utgår den 31 december 1948.

Genom beslut den 25 augusti 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt häradsöverdingen Å. Braunstein att enligt mitt närmare bestämmande verkställa utredning rörande frågan om förlängning av nämnda lag. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande samma den 25 augusti tillkallade jag den 3 september 1947 ledamöterna av riksdagens andra kammare bankofullmäktigen J. A. Andersson i Tungelsta, folkskolläraren A. E. T. Ekdahl i Nyvång, rektorn E. E. Hægglom i Kåremo och juris doktorn G. Hedlund i Rådombro samt ledamoten av riksdagens första kammare lantbrukaren J. V. Sundelin i Fellingbro att såsom sakkunniga på kallelse av utredningsmannen delta i överläggningar med honom.

Med skrivelse den 30 november 1947 har utredningsmannen överlämnat betänkande med förslag till ny lagstiftning om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet (SOU 1947: 87). Särskilda yttranden dels av herr Hægglom och Sundelin dels ock av herr Hedlund ha bifogats betänkandet.

Över betänkandet ha efter remiss yttranden avgivits av lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen, egnahemsstyrelsen, skogsstyrelsen, samtliga länsstyrelser, hushållningssällskapens förvaltningsutskott, fastighetsbildnings-sakkunniga och 1947 års centrala lantbrukskommitté ävensom av Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Småbrukarnas riksförbund, Sveriges skogsägareförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund. Vid de av egnahemsstyrelsen och skogsstyrelsen avgivna yttrandena ha fogats utlåtanden av respektive egnahemsnämnderna och skogs-vårdsstyrelserna.

I detta sammanhang torde även böra anmärkas, att Sveriges häradsallmänningsförbund i skrivelse den 24 januari 1948 hemställt om genomförande av viss ändring i förutnämnda lag.

Gällande lagstiftning.

1945 års lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet — i det följande kallad jordförvärvslagen — har till syfte att förhindra olämpliga förvärv av jordbruks- och skogsfastigheter. De förvärv, mot vilka jordförvärvslagen riktar sig, utgöras av spekulations- och kapitalplaceringsköp ävensom vissa andra med dessa köp likartade förvärv. För uppnående av det angivna syftet göras förvärv av jordbruks- och skogsfastigheter i stor utsträckning för sin giltighet beroende av statlig kontroll.

Jordförvärvslagen innehåller följande bestämmelser.

Utan Kungl. Maj:ts tillstånd må ej någon, där annat icke följer av vad i lagen stadgas, genom köp eller byte förvärva jordbruksfastighet, vars värde överstiger 5 000 kronor. Bestämmande för fastighets natur av jordbruksfastighet och för fastighets värde är den för fastigheten vid tiden för förvärvet gällande taxeringen. Egendom, som vid denna taxering behandlats såsom en enhet, anses såsom en fastighet. Erfordras tillstånd för förvärv av fastighet, må ej heller del av fastigheten eller andel däri förvärvas utan tillstånd; dock erfordras icke tillstånd, där förvärvet avser sådan del av fastighet, som avstyckats för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk (1 §). Tillstånd skall sökas inom tre månader från det fånget skedde. Sökes icke tillstånd inom nämnda tid eller avslås ansökningen, är fånget ogilt. Har lagfart meddelats å fång, må den omständigheten att tillstånd ej sökts eller ansökan därom ej bifallits icke inverka å fångets giltighet (2 §). Tillstånd må icke meddelas, om anledning föreligger till antagande att fastigheten skulle bli vanskött i sökandens ägo eller att sökanden med förvärvet huvudsakligen åsyftar att utan nytta för visst jordbruk i orten tillgodogöra sig skogstillgång, som är behövlig såsom stöd för ortens jordbruk, eller att bereda sig vinst genom snar avyttring av fastigheten, del av densamma eller andel däri eller genom bortförande av byggnader, kreatur, inventarier eller annat som tarvas för fastighetens brukande (3 § första stycket). Föreligger ej sådant fall som nu sagts men kan det antagas, att sökanden vill förvärva fastigheten huvudsakligen för kapitalplacering eller, vad angår fastighet med jordbruk, i annat syfte än att själv ägna sig åt detta, eller äger sökanden redan jordbruksfastighet eller avser ansökningen förvärv från olika fångesmän av fastigheter, som förut icke utgjort en brukningsenhet, må ansökningen icke bifallas med mindre sökandens innehav av egendomen kan väntas medföra övervägande nytta för jordbruket eller för näringslivet i orten eller egendomen för sökanden har synnerligt värde utöver det ekonomiska eller eljest särskilt skäl därtill föreligger (3 § andra stycket). Finnes i fall, som i 3 § andra stycket avses, ansökningen ej böra bifallas med

mindre sökanden förbinder sig att inom viss tid verkställa erforderlig åtgärd till främjande av jordbruket eller skogsbruket å fastigheten eller att under viss tid nyttja fastigheten för bestämt ändamål eller underlåta särskild användning av densamma, och lämnar sökanden skriftlig utfästelse härom, skall vid meddelande av tillstånd tillika angivas vad sålunda åligger honom samt utsättas vite för tredska att uppfylla förbindelsen. Den jordbrukskommission, inom vars verksamhetsområde fastigheten är belägen, har att hålla uppsikt över att förbindelsen fullgöres samt vid tredska härutinnan, där så erfordras för vinnande av rättelse, uppdraga åt allmän åklagare att vid rätten i den ort, där fastigheten ligger, anhängiggöra och utföra talan om vitets utdömande ävensom om utsättande av nytt vite. Utan uppdrag som nu sagts må dylik talan icke anhängiggöras av allmän åklagare. Utdömt vite tillfaller kronan och må i händelse av bristande tillgång till dess gäldande ej förvandlas till frihetsstraff (4 §). Från sökande av tillstånd är kronan så ock kommun befriad (5 § första stycket). Lagen äger icke tillämpning beträffande förvärv från konkursbo eller å exekutiv auktion eller där jämlikt annan författning Kungl. Maj:ts tillstånd till förvärvet skall sökas (5 § andra stycket). Tillstånd enligt lagen är ej erforderligt, såframt förvärvare i samband med lagfartsansökan, som göres inom tre månader från det fångt skedde, på sätt Kungl. Maj:t bestämmer visar: 1) att anledning till antagande som i 3 § första stycket sägs ej föreligger; samt 2) att han, där förvärvet avser fastighet med jordbruk, har för avsikt att själv ägna sig åt detta och icke är ägare av annan dylik fastighet eller att förvärvet kommer att medföra lämplig utvidgning av honom tillhörig fastighet, vars jordbruk antingen utgör hans enda eller huvudsakliga förvärvskälla men icke har tillräcklig bärkraft för att giva honom och hans familj full bärgning eller bereder honom och hans familj sysselsättning och tillskott till försörjningen vid sidan av annat förvärvsarbete (5 § tredje stycket). Är fråga om rätt att förvärva fastighet enligt lagen ännu ej avgjord, skall beträffande lagfart anses möta sådant hinder, som avses i 10 § förordningen den 16 juni 1875 om lagfart å fång till fast egendom (6 §). Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av lagen meddelas av Kungl. Maj:t (7 §).

Med stöd av 5 och 7 §§ jordförvärvslagen har Kungl. Maj:t genom en den 21 december 1945 utfärdad kungörelse (nr 806) meddelat föreskrifter rörande lagens tillämpning. Kungörelsen har följande innehåll.

Ansökan om tillstånd att förvärva jordbruksfastighet, som avses med jordförvärvslagen, skall ingivas till jordbruksdepartementet. I ansökningen skola lämnas uppgifter om fastighetens ägovidd och dennas fördelning å särskilda ägoslag samt rörande sökandens ålder och yrke, det ändamål för vilket fastigheten skall användas så ock huruvida sökanden äger eller brukar eller tidigare ägt eller brukat jordbruksfastighet. Vid ansökningen skall fogas taxeringsbevis eller annat bevis om fastighetens taxeringsvärde eller, där ansökningen avser del av fastighet, intyg av trovärdiga män angående det värde, vartill fastighetsdelen kan uppskattas. I sistnämnda fall skall ansökningen åtföljas även av bevis eller intyg som nu sagts rörande värdet av den

fastighet eller fastighetsdel, varifrån förvärvet skett. Har fångeshandling upprättats, skall densamma i huvudskrift eller bestyrkt avskrift biläggas ansöknings (1 §). För åtnjutande av sådan befrielse från att söka tillstånd till förvärv av jordbruksfastighet som i 5 § tredje stycket jordförvärvslagen avses erfordras, att förvärvaren i lagfartsärendet företer utredning av ettdera av följande två slag. Det ena slaget av utredning består av *dels* en av förvärvaren på heder och samvete avgiven skriftlig försäkran att han, där förvärvet avser fastighet med jordbruk, har för avsikt att själv ägna sig åt detta och icke är ägare av annan dylik fastighet, *dels*, därest fastigheten är belägen på landet, av landsfiskalen i orten och, om fastigheten ligger i stad, av ledamot av magistraten eller, beträffande stad utan magistrat, av kommunalborgmästaren utfärdat intyg a) att förvärvarens försäkran i förstnämnda hänseende förtjänar tilltro och b) att anledning ej föreligger till antagande att fastigheten skall bli vanskött i förvärvarens ägo eller att denne med förvärvet huvudsakligen åsyftar att utan nytta för visst jordbruk i orten tillgodogöra sig skogstillgång, som är behöflig såsom stöd för ortens jordbruk, eller att bereda sig vinst genom snar avyttring av fastigheten, del av densamma eller andel däri eller genom bortförande av byggnader, kreatur, inventarier eller annat som tarvas för fastighetens brukande. Det andra slaget av utredning, som godtages i dylikt lagfartsärende, består av *dels* intyg av vederbörande egnahemsnämnd att förvärvet kommer att medföra lämplig utvidgning av förvärvaren tillhörig fastighet, vars jordbruk antingen utgör hans enda eller huvudsakliga förvärvskälla men icke har tillräcklig bärkraft för att giva honom och hans familj full bärning eller bereder honom och hans familj sysselsättning och tillskott till försörjningen vid sidan av annat förvärvsarbete, *dels* av landsfiskal, magistratsledamot eller kommunalborgmästare utfärdat intyg av innehåll som under b) angivits. Förklaring och intyg, som nu omförmäls, skola avfattas enligt fastställda formulär (2 §). Det åligger den, på vilken det ankommer att utfärda intyg som i 2 § sägs, att innan intyg utfärdas verkställa noggrann undersökning rörande de förhållanden, som avses med intyget. Där så finnes erforderligt, skall yttrande från sakkunnig myndighet inhämtas. Intyg utfärdas utan ersättning (3 §). Blanketter för förklaring och intyg enligt 2 § skola kostnadsfritt tillhandahållas hos inskrivningsdomare ävensom hos landsfiskaler, magistrater, kommunalborgmästare och egnahemsnämnder. Blanketter erhållas efter rekvisition från lantbruksstyrelsen (4 §). Över sådana tillstånd till förvärv av jordbruksfastighet, om vilka i 4 § jordförvärvslagen är fråga, har jordbrukskommissionen att hålla särskild förteckning, upptagande för varje fastighet dennas beteckning, ägarens namn, yrke och hemvist, de föreskrifter som givits i samband med tillståndets meddelande, av kommissionen vidtagna åtgärder samt domstols slutliga beslut i mål, som anhängiggjorts på kommissionens uppdrag. Har genom laga kraftvunnet beslut vite utdömts eller nytt vite utsatts, skall kommissionen därom ofördröjligen underrätta jordbruksdepartementet (5 §).

De i 2 § tillämpningskungörelsen omförmälda formulären äro av två slag,

betecknade Formulär A och Formulär B. Formulär A innefattar förklaring av förvärvaren samt intyg av landsfiskal, magistratsledamot eller kommunalborgmästare, medan Formulär B innehåller intyg dels av egnahemsnämnden och dels av myndighetsperson som nyss angivits. Förstnämnda formulär användes, då den, som icke redan äger fastighet med jordbruk, förvärvade sådan fastighet för att ägna sig åt jordbruket å denna; det andra formuläret begagnas vid förvärv av tillskottsjord till ofullständigt jordbruk eller stödjordbruk.

Vad nu sagts om jordbrukskommission och egnahemsnämnd skall fr. o. m. den 1 juli 1948 gälla lantbruksnämnd.

Under den tid, som förflutit från det jordförvärvslagen trädde i kraft, har det visat sig, att det enklare kontrollförfarande, som regleras genom bestämmelserna i tredje stycket av lagens 5 § och i 2 § tillämpningskungörelsen, kommit till användning vid det stora flertalet under lagen fallande fastighetsförvärv. Av verkställda undersökningar framgår, att under tiden den 1 april 1946—den 31 mars 1947 utfärdats i runt tal 10 000 intyg enligt Formulär A och omkring 1 800 intyg enligt Formulär B. Under samma tid utgjorde antalet av Kungl. Maj:t avgjorda jordförvärvsärenden endast cirka 600.

Utredningsmannens förslag.

I en den 4 september 1947 till utredningsmannen överlämnad promemoria framhöll jag, att den åt honom uppdragna utredningen i första hand borde avse frågan om behovet av en fortsatt lagstiftning rörande inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet. Därjämte anförde jag i promemorian, att om en dylik lagstiftning skulle anses behöblig, det vidare — under beaktande av de erfarenheter, som vunnits vid tillämpningen av 1945 års jordförvärvslag — borde övervägas i vad mån ändringar i denna lag vore påkallade. En av de frågor, som därvid borde upptagas till prövning, vore möjligheten att i viss utsträckning överföra den tillståndsgivning, som nu ankomme på Kungl. Maj:t, på underordnade organ. Då fr. o. m. den 1 juli 1948 komme att finnas särskilda lokalorgan för jordbrukets yttre och inre rationalisering — lantbruksnämnder — vilka organ skulle erhålla en kvalificerad sammansättning, syntes det tänkbart, att dessa lokalorgan åtminstone under vissa förutsättningar skulle äga lämna tillstånd till förvärv av jordbruksfastigheter. Även i övrigt borde undersökas möjligheterna att, utan att syftet med lagstiftningen därigenom äventyrades, förenkla förfarandet vid tillämpningen av lagen.

I sitt betänkande har *utredningsmannen* funnit nödigt, att tiden för jordförvärvslagets giltighet förlänges, och han har ansett motiverat, att lagen vid en sådan förlängning får bestående karaktär. Vid övervägande av vilka ändringar i lagen, som kunna anses erforderliga eller lämpliga vid ett bibe-

hållande av densamma, har utredningsmannen kommit till det resultatet, att lagändringar behövas endast i ett fåtal hänseenden. Den viktigaste av de ändringar, som funnits böra vidtagas, hänför sig till tillståndsgivningen och innebär, att denna i princip överflyttas från Kungl. Maj:t till lantbruksnämnderna. Av övriga föreslagna ändringar avser en de mindre jordbruksfastigheternas ställning till lagstiftningen och går ut på en skärpning av vad i denna del för närvarande gäller. Återstående ändringar, vilka beröra dels fastighetsförvärv, som göres av en överlåtaren närstående person, och dels förvärv i visst fall av ideell andel i fastighet, innefatta uppmjukningar av de nu gällande föreskrifterna.

Utredningsmannens förslag till ny lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet omfattar åtta paragrafer. Förslagets 1 § ansluter sig i sakligt avseende tämligen nära till motsvarande paragraf i 1945 års jordförvärvslag men skiljer sig från denna därutinnan, att den lantbruksnämnd, inom vars verksamhetsområde förvärvad fastighet är belägen, upptages såsom tillståndsmyndighet i stället för Kungl. Maj:t, att alla jordbruksfastigheter, oberoende av värdet, inbegripas under lagstiftningen samt att denna icke erhåller tillämplighet å förvärv av andel i fastighet, vari förvärvaren redan är delägare. 2 och 3 §§ i förslaget överensstämmer helt med paragraferna med dessa ordningsnummer i lagen; och förslagets 4 § avviker från samma paragraf i lagen endast såtillvida, att uppsikten över fullgörande av förbindelse, som tillkommit i samband med meddelande av förvärvstillstånd, skall ankomma på lantbruksnämnden och icke på jordbrukskommissionen. Förslagets 5 § är ny. Jämlikt paragrafen skall om omröstning i lantbruksnämnden vid avgörande av fråga enligt lagen gälla vad som är stadgat rörande omröstning beträffande tvistemål i rådhusrätt. Vidare föreskrives i paragrafen, att därest nämnden bifaller ansökan om tillstånd att förvärva fastighet men rösterna för avslag å ansökningen äro flera än en, frågan om tillstånd skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Slutligen stadgas i paragrafen, att över beslut, varigenom nämnden avslagit ansökan att få förvärva fastighet, klagan må föras i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut, varemot i övrigt klagan över beslut av nämnden ej får föras. 6 § i förslaget korresponderar med lagens 5 § och är liksom denna uppdelad i tre stycken. Första stycket är likalydande i förslaget och i lagen. I förslagets andra stycke har, i förhållande till samma stycke i lagen, gjorts den ändringen, att bland undantagen från lagens tillämpning medtagits förvärv, där förvärvaren är fångesmannens make, avkomling, adoptivbarn eller dess avkomling eller ock fångesmannens syskon eller syskons barn. Tredje stycket i förslaget medger, i motsats till lagens tredje stycke, förenklat kontrollförfarande endast vid ett slag av fastighetsförvärv, nämligen då den, som icke redan äger fastighet med jordbruk, förvärvar sådan fastighet för att själv ägna sig åt jordbruket å denna. Den andra i lagen upptagna art av fastighetsförvärv, vid vilken berörda förfarande kan begagnas, eller således förvärv för komplettering av ofullständigt jordbruk eller stödjordbruk, har

i förslaget icke erhållit någon särställning. Förslagets 7 och 8 §§ äro av enahanda lydelse som 6 och 7 §§ i lagen.

Av utredningsmannen har utarbetats ej endast förslag till ny jordförvärvslag utan även förslag till kungörelse rörande den nya lagens tillämpning. Kungörelseförslaget, som bygger på 1945 års kungörelse om tillämpningen av gällande jordförvärvslag, innehåller sex paragrafer. Av dessa inbefatta 1 och 3—6 §§ regler, svarande mot dem, som återfinnas i 1—5 §§ av 1945 års kungörelse; några andra sakliga skiljaktigheter mellan reglerna än sådana, som föränledas av de nyheter lagförslaget upptager, föreligga icke. I kungörelseförslagets 2 § ha införts vissa bestämmelser, vilka hänföra sig till lagförslagets stadganden om underställning och överklagande av lantbruksnämndens beslut.

Utredningsmannen har ifrågasatt, om icke de föreslagna författningsbestämmelserna böra träda i kraft redan den 1 juli 1948.

I sitt särskilda yttrande ha herrar *Hæggbloom* och *Sundelin* förklarat, att de ej kunnat ansluta sig till den av utredningsmannen uttalade meningen att fortsatt behov av att genom jordförvärvslagen begränsa enskild persons rätt att förvärva jordbruksfastighet föreligger. Om statsmakterna likväl skulle besluta, att lagen fortfarande skall gälla, anse de, att de erfarenheter av lagens verkningar, som hittills vunnits, icke motivera att lagen får bestående karaktär. Under samma förutsättning finna de det också vara önskvärt, att bestämmelsen om värdet på de fastigheter, lagen skall avse, mildras och icke skärpes. De göra vidare gällande, att förvärv av jord för genomförande av ägoutvidgning ej bör hindras eller försvåras genom att lagen även i fortsättningen får avse jämväl köp, vilket göres av den som redan äger och brukar jordbruksfastighet. Slutligen förmena de, att bestämmelserna om vitesåläggande böra borttagas ur lagen samt att — i fråga om tillämpningskungörelsens utformning — föreskrifterna om landsfiskalernas intygsgivning böra kompletteras med stadganden om utfärdande av intyg även från mera lättillgängliga förtroendemäns sida.

Herr *Hedlund* har i det av honom avgivna särskilda yttrandet endast i ett avseende anmält en från utredningsmannens ståndpunkt avvikande uppfattning; han förordar, att den av utredningsmannen föreslagna lagstiftningen antages allenast för en tid av tre år.

Beträffande motiveringarna till utredningsmannens förslag och till de avgivna särskilda yttrandena får jag — i den mån dessa motiveringar icke i det följande beröras av mig — hänvisa till betänkandet.

Yttrandena.

Behovet av en lagstiftning på förevarande område även efter det giltighetstiden för den nu gällande jordförvärvslagen gått till ända har vitsordats i ej mindre än omkring fem sjättedelar av yttrandena över utredningsmannens betänkande. För tillgodoseendet av detta behov har i allmänhet för-

ordats en förlängning av lagens giltighetstid. Emellertid ha de hörda myndigheterna och sammanslutningarna — på några undantag när — i motsats till utredningsmannen ansett lämpligt, att lagen jämväl i fortsättningen skall få endast provisorisk karaktär.

Den utformning lagbestämmelserna erhållit i utredningsmannens förslag har i huvudsak vunnit gillande i yttrandena. Av de ändringar i lagen, som utredningsmannen ansett böra genomföras i samband med förlängningen av tiden för lagens giltighet, har endast en — nämligen den, som avser de mindre fastigheternas ställning till lagstiftningen — blivit föremål för mera betydande meningsskiljaktighet. Övriga ändringsförslag ha så gott som enhälligt tillstyrkts. Andra ändringar än de av utredningsmannen föreslagna ha under remissförfarandet blott i obetydlig utsträckning påkallats.

Beträffande åtskilliga av de i yttrandena berörda frågorna ha inom de hörda myndigheterna och korporationerna reservationer förekommit.

De yttranden, i vilka utredningsmannens förslag till ny jordförvärvslag helt avstyrkts, äro de, som avgivits av *länsstyrelserna i Östergötlands, Kristianstads, Malmöhus och Kopparbergs län, hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Östergötlands, Malmöhus och Värmlands län samt Sveriges skogsägareförbund*; dock ha inom Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott fyra ledamöter och inom Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott tre ledamöter i avgivna *reservationer* uttalat sig för en förlängning av lagen. Förutom av nyssnämnda åtta myndigheter och sammanslutningar har den föreslagna lagstiftningen inom några hushållningssällskaps förvaltningsutskott i uttalade *skiljaktiga meningar* avstyrkts av vissa ledamöter, nämligen i Uppsala läns av två ledamöter, i Kalmar läns norra områdes av tre ledamöter, i Skaraborgs läns av fyra ledamöter, i Kopparbergs läns av tre ledamöter och i Västerbottens läns av en ledamot. En avvisande hållning till lagstiftningsåtgärder på området har jämväl intagits av *skogsvårdsstyrelsen i Örebro län*.

Såsom skäl för avstyrkande av det framlagda förslaget har genomgående åberopats, att något behov av åtgärder från statsmakternas sida till förhindrande av spekulations- och kapitalplaceringsförvärv av jordbruksfastigheter icke skulle föreligga. Argumenteringen för denna ståndpunkt är i allt väsentligt densamma som den, vilken återfinnes i det vid betänkandet fogade särskilda uttalandet av herrar Hæggbloom och Sundelin. Till detta uttalande har ock vanligen hänvisats.

I de yttranden och reservationer, vilka utmynna i ett tillstyrkande av förslaget om en fortsatt jordförvärvslagstiftning, har i regel framhållits, att enligt vunnen erfarenhet behovet av att genom lagstiftningsåtgärder begränsa enskild persons rätt att förvärva jordbruksfastighet alltjämt kvarstode. 1945 års lag hade visat sig vara ett lämpligt medel härför. Även om den föreskrivna tillståndsprövningen medförde vissa olägenheter för allmänheten och visst besvär för myndigheterna, finge dessa följder av lagen anses väga mindre tungt än fördelarna av densamma. Då annat jäm-

bördigt medel för motverkande av olämpliga fastighetsförvärv icke syntes stå till buds, borde lagen bibehållas.

Spörsmålet, huruvida ifrågavarande lagstiftning i fortsättningen bör er- hålla definitiv eller blott provisorisk karaktär, har endast i tre yttranden besvarats så, att en till tiden icke begränsad lagstiftning vore att föredraga. Dessa tre yttranden äro de, som avgivits av *lantmäteristyrelsen*, *överståthållarämbetet* och *Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*. En permanent lagstiftning har i *reservationer* förordats jämväl av en ledamot av *egnahemsstyrelsen*, en ledamot av *skogsstyrelsen*, en ledamot av *Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, en ledamot av *Kronobergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, två ledamöter av *Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, tre ledamöter av *fastighetsbildningssakkunniga* och två ledamöter av 1947 års *centrala lantbrukskommitté*. *Sex egnahemsnämnder* och *en skogsvårdsstyrelse* ha likaledes uttalat sig till förmån för en sådan lagstiftning.

Önskemålet om en till tiden inskränkt jordförvärvslagstiftning har motiverats med att den tidrymd, varunder 1945 års lag tillämpats, varit skä- ligen kort och dessutom av krisbetonad natur. Sådana erfarenheter, som krävdes för att kunna bedöma behovet av en definitiv lagstiftning i ämnet under normala förhållanden, saknades. Det vore även svårt att redan nu av- göra, vilka verkningar lagbestämmelserna om kronans förköpsrätt och om expropriation för stärkande av ofullständiga jordbruk kunde komma att få på förevarande område. Någon tids samtidig tillämpning av nyssnämnda lagbestämmelser och jordförvärvslagen kunde måhända giva vid han- den, att i förenklade syfte större eller mindre ändringar behövde vidta- gas i sistnämnda lag.

Den begränsade förlängningen av jordförvärvslagens giltighetstid har all- mänt ansetts böra omfatta tre år. *Länsstyrelserna i Kronobergs, Skaraborgs och Västerbottens län* samt *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i förstnämnda län* ha dock förordat en tid av fem år.

Uttalandena till förmån för en bestående jordförvärvslagstiftning ha ba- serats på i huvudsak följande skäl. Anledning saknades att antaga, att in- tresset för förvärv av jordbruksfastigheter vore statt i avtagande bland så- dana köpare, mot vilka jordförvärvslagen riktade sig. Bestämmelserna om förköpsrätt för kronan och om expropriation i ändamål att stärka ofull- ständiga jordbruk — vilka bestämmelser icke kunde anses göra jordför- värvslagen obehövlig utan tvärtom tarvade denna lag såsom ett hjälpmedel vid förverkligandet av de beslutade riktlinjerna för den framtida jord- brukspolitikerna — hade icke erhållit begränsad giltighetstid. Vid sådant förhållande borde ej heller jordförvärvslagen i fortsättningen inskränkas till tiden, något som självfallet icke uteslöte att lagen framdeles finge un- dergå de jämkningar, vilka kunde föranledas av fortsatta erfarenheter från dess tillämpning, eller att densamma, därest väsentligen ändrade förhållan- den sedermera skulle inträda, helt upphävdes.

Vad härefter angår frågan, vilka ändringar i 1945 års jordförvärvslag som kunna anses påkallade vid en förlängning av lagens giltighetstid, ha samtliga de ändringsförslag, vilkas genomförande utredningsmannen förordat, tillstyrkts eller lämnats utan erinran av sjuutton bland de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, nämligen *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Jönköpings, Gotlands, Blekinge, Värmlands och Örebro län, hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Södermanlands, Jönköpings, Blekinge, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk samt Småbrukarnas riksförbund*. Enahanda ståndpunkt har i avgivna reservationer intagits av dels tre ledamöter av skogsstyrelsen, dels de ledamöter av Östergötlands och Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, som uttalat sig för lagens förlängning, och dels de ledamöter av hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Kronobergs och Västerbottens län, som förordat en permanent lagstiftning i ämnet.

Beträffande de uttalanden, som i övrigt uti yttrandena förekomma rörande de av utredningsmannen framlagda ändringsförslagen, må först framhållas, att förslaget om tillståndsprövningens överflyttande från Kungl. Maj:t till de lokala lantbruksnämnderna avstyrkts allenast av *lantbruksstyrelsen, länsstyrelserna i Skaraborgs och Västerbottens län samt en reservant inom Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*. Lantbruksstyrelsen och nämnda länsstyrelser ha ansett, att prövningsrätten borde anförtros länsstyrelserna, medan enligt den ifrågasvarande reservantens åsikt Kungl. Maj:t eller lantbruksstyrelsen borde vara prövningsmyndighet.

I ett stort antal yttranden har ett genomförande av utredningsmannens förslag i förevarande del betecknats såsom synnerligen önskvärt, eftersom härigenom en både snabb och smidig behandling av förekommande ärenden kunde förväntas komma till stånd.

Från ett par håll har ifrågasatts, om icke all kontroll enligt jordförvärvslagen — alltså även den, som jämlikt förslaget skulle utövas av landsfiskaler, magistratsledamöter och kommunalborgmästare — borde förbehållas lantbruksnämnderna. Dylika uttalanden ha gjorts av *länsstyrelserna i Västmanlands och Västernorrlands län samt av Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*.

De av utredningsmannen föreslagna reglerna angående omröstning inom lantbruksnämnden vid avgörande av jordförvärvsärenden samt om underställning av och besvär över vissa nämndens beslut i sådana ärenden ha i en del yttranden blivit föremål för erinringar.

Sålunda har *centrala lantbrukskommittén* — vilken liksom *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västerbottens län* och *en reservant inom fastighetsbildningssakkunniga* ansett, att enklare jordförvärvsärenden, särskilt sådana som avsåge förvärv av tillskottsjord, icke behövde behandlas av lantbruksnämnden in pleno utan kunde avgöras av delegation — i fråga om omröstningen förordat, att reglerna härom skulle utgå ur lagen och att en-

hetliga omröstningsbestämmelser för alla slag av ärenden, som fölle under nämndens handläggning, skulle intagas i särskild instruktion för lantbruksnämnderna.

Jämväl *lantmåteristyrelsen*, *länsstyrelsen i Malmöhus län* och *fastighetsbildningssakkunniga* ha uttalat sig för en reglering av omröstningsspörsmålet i administrativ väg.

Vad angår frågan om underställning av beslut om förvärvstillstånd ha *länsstyrelserna i Hallands och Jämtlands län* samt *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i sistnämnda län* förklarar sig ej kunna finna skäl för den tilltänkta begränsningen av lantbruksnämndens befogenhet.

Såsom villkor för att underställning skulle behöva ske har föreslagits, av *lantbruksstyrelsen* att en kvalificerad minoritet inom lantbruksnämnden röstat för avslag å ansökan om förvärvstillstånd, av *centrala lantbrukskommittén* att beslut om sådant tillstånd fattats med en rösts övertikt eller genom ordförandens utslagsröst, samt av *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* att flera än två ledamöter reserverat sig mot tillståndsbeslutet.

Enligt *centrala lantbrukskommitténs* förmenande borde även stadgandena om underställning införas i lantbruksnämndens instruktion.

Förslag om att lantbruksstyrelsen och icke Kungl. Maj:t skulle fungera såsom underställnings- och besvärsinstans har framförts av *länsstyrelsen i Stockholms län* och av *samma läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*. Sagda förvaltningsutskott har även framhållit, att önskemålet om ett snabbt avgörande av anhängiggjorda ärenden kunde tillgodoses genom förbud att föra talan mot styrelsens beslut.

Även *egnahemsstyrelsen* har uttalat tvekan rörande lämpligheten av utredningsmannens förslag att besvär över lantbruksnämndens beslut skulle föras direkt hos Kungl. Maj:t med förbigående av lantbruksstyrelsen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har förklarar sig intet ha att erinra mot vad utredningsmannen i förevarande hänseende föreslagit men har samtidigt betonat önskvärdheten av att likformighet vunnas i fråga om överklagande av lantbruksnämndens beslut i jordförvärvs- och förköpsärenden. Därest lantbruksstyrelsen bleve besvärsinstans, borde övervägas möjligheten av att begränsa rätten att hos Kungl. Maj:t fullfölja talan mot styrelsens beslut.

Av *centrala lantbrukskommittén* har anmärkts, att olägenheter kunde förväntas uppkomma, därest fullföljdsrätten enligt jordförvärvs- och förköpslagarna utformades olika. Kommittén ville fördenskull föreslå, att klagan över lantbruksnämndens beslut om avslag å ansökan om tillstånd att förvärva jordbruksfastighet skulle föras hos lantbruksstyrelsen inom en månad från den dag, klaganden erhållit del av beslutet, och att klagan över styrelsens beslut skulle föras i den ordning, som vore bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Såsom tidigare antytts har utredningsmannens förslag om lagstiftningens utsträckande till att omfatta också de i den gällande lagen undantagna mindre jordbruksfastigheterna eller alltså de jordbruksfastigheter, vilkas taxerings-

värde icke överstiger 5 000 kronor, i yttrandena blivit föremål för delade meningar.

En dylik utvidgning av lagens tillämpningsområde har avstyrkts av *omkring hälften av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna* under framhållande av att något behov därav icke kunde anses föreligga. *Flertalet av nu avsedda myndigheter och sammanslutningar* ha ansett nuvarande värdegräns böra bibehållas. *Länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Kopparbergs län, hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Östergötlands län samt Sveriges skogsägareförbund* ha gjort gällande, att de smärre fastigheternas betydelse ur jordbrukssynpunkt vore så ringa, att gränsen borde kunna höjas till ett taxeringsvärde av 10 000 kronor. *Länsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län* ha å andra sidan ifrågasatt en avsevärd sänkning av gränsen.

Förutom av de tidigare angivna *sjutton myndigheter och korporationer*, vilka lämnat utredningsmannens samtliga förslag till lagändringar utan erinran, har det föreslagna slopandet av värdegränsen godtagits av *länsstyrelsen i Skaraborgs län, hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kalmar läns södra område samt Kopparbergs, Jämtlands och Västerbottens län* ävensom *centrala lantbrukskommittén. Aderton egnahemsnämnder och fyra skogsvårdsstyrelser* ha jämväl anslutit sig till uppfattningen, att gränsen borde bortfalla.

I ett av de yttranden, vari värdegränsens borttagande tillstyrkts, nämligen det av *Riksförbundet Landsbygdens folk* avgivna, har understrukits, att man på flera håll inom landet kunnat förmärka en avsevärd prisstegring på sådana mindre fastigheter, som icke berördes av gällande lag.

Lantmäteri- och egnahemsstyrelserna ävensom *fastighetsbildningssakkunniga* ha förordat uppställande av särskilda regler för olika slag av fastigheter, innebärande att beträffande bebyggda fastigheter den nuvarande värdegränsen bibehölles men att i fråga om andra fastigheter gränsen antingen sänktes eller slopades.

Åt en liknande uppfattning ha *länsstyrelserna i Västmanlands och Väster-norrlands län* givit uttryck.

Jämväl *lantbruksstyrelsen*, som funnit skäl kunna anföras för en höjning av värdegränsen till 10 000 kronor, har hänvisat till möjligheten att fastställa olika gränser för jordbruks- och skogsfastigheter.

Mot de båda övriga av utredningsmannen tillstyrkta ändringarna i jordförvärvslagen — avseende att från lagstiftningen undantaga dels förvärv från vissa närskylda personer och dels förvärv av andel i fastighet, vari förvärvaren redan är delägare — ha i yttrandena endast ett par invändningar framställts.

Beträffande det först omnämnda undantaget ha *länsstyrelsen i Kalmar län och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i samma läns södra område* ansett, att detsamma borde utbyggas så, att jämväl föräldrar inbegreps under de närskyldas krets. Med avseende å det andra undantaget,

vilket avstyrkts av *länsstyrelsen i Västerbottens län*, har från *lantmäteristyrelsens* och *fastighetsbildningssakkunnigas* sida ifrågasatts, om icke andantaget borde inskränkas till att avse förvärv, vilket gjordes av sådan andelsägare, som bekommit sin andel på grund av bodelning, arv eller testamente.

I åtskilliga yttranden ha utredningsmannens båda nu berörda ändringsförslag betecknats såsom synnerligen väl motiverade.

Förslag till en del ytterligare ändringar i jordförvärvslagen utöver de av utredningsmannen förordade ha — såsom redan tidigare omnämnts — framkommit under remissförfarandet.

Sålunda har av *centrala lantbrukskommittén* ävensom av *en reservant inom fastighetsbildningssakkunniga* framhållits, att fördelar skulle stå att vinna, därest i kompletteringssyfte gjort förvärv av mindre fastighet eller fastighetsdel ställdes utanför jordförvärvslagens tillämpningsområde. Även *länsstyrelserna i Älvsborgs och Kopparbergs län*, *Kristianstads läns hushållningsällskaps förvaltningsutskott*, *Sveriges lantbruksförbund* samt *Sveriges skogsägareförbund* ha givit uttryck åt den uppfattningen, att en jordbrukares legitima önskan att förvärva för komplettering lämplig mark borde bättre tillgodoses än det föreliggande förslaget syntes åsyfta.

Lantmäteristyrelsen har — under betoning av att, då fråga vore om förvärv av del av fastighet, det ur jordbrukssynpunkt vore viktigt, att den återstående restfastigheten kunde på lämpligt sätt användas för jordbruksändamål — ansett att detta förhållande borde i lagstiftningen komma till tydligare uttryck än som skett; och *fastighetsbildningssakkunniga* ha hemställt, att lagförslaget måtte kompletteras med bestämmelse därom, att då jorddelningslagstiftningen innefattade hinder för fastighetsförvärv, lantbruksnämnden hade att avslå ansökan om förvärvstillstånd.

Sveriges skogsägareförbund har ansett de i den gällande jordförvärvslagen förekommande och i lagförslaget bibehållna föreskrifterna om åläggande av vite olämpliga och böra utgå.

Länsstyrelserna i Malmöhus, Hallands, Västmanlands och Västernorrlands län ha hänvisat till att redan nu vissa fastighetsförvärv måste prövas ej endast av Kungl. Maj:t jämlikt stadgandena i jordförvärvslagen utan även av länsstyrelsen på grund av föreskrifterna i 1916 års inskränkingslag och 1925 års bolagsförbudslag. Olägenheterna av en dubbelprövning av detta slag skulle enligt dessa länsstyrelser mening bli än mer framträdande, därest tillståndsgivningen enligt jordförvärvslagen överflyttades till lantbruksnämnden och vidare, såsom decentraliseringsutredningen föreslagit, länsstyrelsens befogenhet att pröva förvärv enligt 1916 och 1925 års lagar utvidgades. Från jordförvärvslagens tillämpningsområde borde därför undantagas sådant jordförvärv, som vore underkastat länsstyrelsens prövning.

I fråga om det av utredningsmannen upprättade förslaget till kungörelse rörande den nya jordförvärvslagens tillämpning har från en del håll uttalats, att föreskrifterna om utfärdande av intyg för lagfarts vinnande utan

företgången prövning från lantbruksnämndens sida borde ändras eller kompletteras. Såsom utfärdare av intyg i stället för eller vid sidan av landsfiskal, magistratsledamot och kommunalborgmästare ha föreslagits, av *länsstyrelsen i Södermanlands län* kommunalnämndsordförande, av *länsstyrelsen i Västmanlands län* kommunalnämnd, av *Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* kommunalnämndsordförande och eventuellt lantbruksnämnds ordsombud, av *länsstyrelserna i Kalmar och Västerbottens län*, *Kalmar läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, *centrala lantbrukskommittén* och *två reservanter* inom fastighetsbildningssakkunniga lantbruksnämnds ordsombud samt av *Riksförbundet Landsbygdens folk* kommunal förtroendeman eller annan i jordbruksförhållanden väl insatt person.

I detta sammanhang må anmärkas, att den inledningsvis omförmälda, av *Sveriges häradsallmäningsförbund* gjorda framställningen om ändring i jordförvärvslagen går ut på att häradsallmänning skall i lagen erhålla samma undantagsställning som kronan och kommun.

Departementschefen.

Under förarbetena till 1945 års jordförvärvslagstiftning bestreds icke från något håll, att syftet med lagstiftningen — att förhindra olämpliga förvärv av jordbruks- och skogsfastigheter — vore gott. Ej heller bestreds av någon, att med avseende å dylika fastigheter missförhållanden av den beskaffenhet, att ett statligt ingripande mot desamma kunde vara befogat, förekomme på fastighetsmarknaden. Den meningsskiljaktighet, som vid tillfället rådde, hänförde sig huvudsakligen till frågan, huruvida dessa missförhållanden vore tillräckligt betydande för att motivera ett sådant ingripande. Denna fråga blev av statsmakterna besvarad jakande.

När det nu gäller att fatta ståndpunkt till spørsmålet, om en lagstiftning innefattande hinder mot olämpliga fastighetsförvärv kan antagas bli behöflig jämväl i fortsättningen, är ju situationen såtillvida en annan än den år 1945 föreliggande, som hinder av angivet slag sedan mera än två år tillbaka finnas uppställda i lag.

Vid övervägandet av detta spørsmål har utredningsmannen kommit till den slutsatsen, att åtgärder från statsmakternas sida till motverkande av icke önskvärda fastighetsförvärv alltjämt erfordras. Denna slutsats har utredningsmannen grundat huvudsakligen på erfarenheter, som gjorts under tiden för jordförvärvslagens giltighet. Särskild betydelse har utredningsmannen tillmätt det förhållandet, att av vissa inom jordbruksdepartementet under våren 1947 verkställda undersökningar rörande lagens tillämpning framgått dels att på olika håll inom landet åtskilliga försök till spekulations- och kapitalplaceringsköp av jordbruksfastigheter förekommit, vilka försök emellertid med hjälp av lagen kunnat omintetgöras, och dels att intresset för dylika förvärv numera i avsevärd omfattning överflyttats på sådana

mindre fastigheter, som falla utanför lagens ram. Ett upphävande av den nu rådande statliga kontrollen på området skulle, enligt utredningsmannens åsikt, i betraktande av angivna företeelser kunna befaras få till följd, att spekulanternas och penningplacerarnas verksamhet åter komme att inriktas på de fastigheter, åt vilka för närvarande ett skydd är berett.

Uppfattningen, att lagstiftningsåtgärder till förhindrande av spekulations- och kapitalplaceringsförvärv av jordbruksfastigheter fortfarande behövas, delas av ej mindre än omkring fem sjättedelar av de myndigheter och sammanslutningar, vilka yttrat sig över betänkandet.

Av motståndarna till en fortsatt lagstiftning på ifrågavarande område framföras till stöd för deras inställning i huvudsak samma argument som de, vilka på sin tid androgos gentemot förslaget till den nu gällande lagen. Såsom särskilt skäl för åsikten, att lagbestämmelser i ämnet ej skulle erfordras, åberopas den omständigheten, att enligt jordbruksräkningarna antalet utarrenderade fastigheter under de sista årtiondena fortgående minskat.

För egen del ansluter jag mig beträffande nu förevarande spörsmål till den av utredningsmannen uttalade uppfattningen. De erfarenheter, som vunnits under den tid jordförvärvslagen tillämpats, giva jämväl enligt min mening vid handen, att en lagstiftning med ifrågavarande syfte icke kan avvaras. Spekulations- och kapitalplaceringstendenser avseende jordbruksfastigheter göra sig — trots förefintligheten av jordförvärvslagen — alltjämt gällande i en ingalunda ringa utsträckning. Därest ett statligt ingripande mot sådana tendenser icke upprätthölles, skulle de olämpliga fastighetsförvärven förvisso komma att taga en omfattning, fullt jämförlig med eller större än den vid tiden för lagens tillkomst konstaterade. Att man av det förhållandet, att antalet arrenden på senare tid minskat något, icke äger draga den slutsatsen, att lagstiftningsåtgärder till motverkande av spekulations- och kapitalplaceringsköp ej skulle vara erforderliga, förefaller mig uppenbart. Det hör nämligen bemärkas såväl att dylika köp till synnerligen stor del avse rena skogsfastigheter, beträffande vilka ju utarrendering sällan eller aldrig sker, som ock att de fastigheter med jordbruk, vilka förvärvas i spekulations- eller kapitalplaceringsavsikt, långt ifrån alltid utarrenderas. Nedgången av de utarrenderade fastigheternas antal är för övrigt tydligen föranledd av helt andra omständigheter än en avtagande benägenhet för sådana förvärv, mot vilka jordförvärvslagen riktar sig.

När jag — med den av mig nu angivna inställningen till frågan om behovet av en fortsatt lagstiftning på detta område — har att träffa ett val mellan de olika linjer, efter vilka lagstiftningen kan utformas, finner jag i likhet med utredningsmannen annan metod ej böra tillgripas än den, som kommit till användning i jordförvärvslagen och som innebär, att förvärv av jordbruksfastighet genom köp eller byte i princip skall för sin giltighet vara beroende av statlig kontroll. Övriga redan under förarbetena till jordförvärvslagen ifrågasatta åtgärder för bekämpande av en olämplig övergång av jordbruksfastigheter i den icke jordbrukande befolkningens ägo — exempelvis skärpning av lagstiftningen rörande jorddelning, vanhävd och skogs-

vård — kunna icke anses vara ägnade att tjäna det avsedda syftet, och de lagbestämmelser om förköpsrätt för kronan och om expropriation, som tillkommit i samband med statsmakternas år 1947 fattade beslut om riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, förmå ej heller ersätta de föreskrifter, som innefattas i jordförvärvslagen.

Härtill kommer, att jordförvärvslagen under den tid, densamma varit gällande, visat sig väl fylla sin uppgift. Beträffande min egen erfarenhet härutinnan har jag redan tidigare avgivit en förklaring, nämligen när jag den 26 mars 1947 i riksdagens andra kammare besvarade en interpellation rörande den praxis Kungl. Maj:t tillämpat vid avgörandet av frågor i anledning av lagen. Jag framhöll då, att lagen utgjort ett gott medel för att hindra spekulation med jordbruk och skog samt att den varit ägnad att främja rationaliseringssträvandena inom jordbruket. Den uppfattning om lagens verkningar, åt vilken jag sålunda vid nämnda tillfälle gav uttryck, har under den tid, som därefter förflutit, blivit ytterligare befast. I fråga om de erfarenheter, som gjorts av de myndigheter vilka medverka vid det i lagen reglerade enklare kontrollförfarandet, kan jag hänvisa till de uttalanden från dessa myndigheters sida, som refererats i utredningsmannens betänkande. Dessa uttalanden gå till övervägande delen ut på att lagen varit jordbruket och den jordbrukande befolkningen till gagn.

I anslutning till vad jag nu anfört vill jag alltså föreslå, att jordförvärvslagens giltighetstid förlänges.

Anledningen till att 1945 års lag erhöll endast begränsad giltighetstid var att det ansågs önskvärt att lagbestämmelserna under någon tid bleve prövade till sina verkningar, innan ständpunkt fattades till frågan om en lagstiftning i ämnet av bestående natur. De erfarenheter, som nu vunnits i detta hänseende, äro enligt min uppfattning sådana, att fullgod anledning finnes att giva lagen permanent karaktär. Utredningsmannens förslag i denna riktning har emellertid tillstyrkts allenast av ett fåtal av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, och i stället har förordats en fortsatt temporär lagstiftning. Med hänsyn till den sålunda ådagalagda inställningen till ifrågavarande spörsmål vill jag icke motsätta mig, att den nya lagen antages endast för en begränsad tid. För att utsikt skall föreligga att få lagstiftningen prövad även under normala förhållanden torde denna tid ej böra utmätas för kort. Jag finner fem år utgöra en lämplig period för lagens giltighet.

Innan jag härefter övergår till att behandla frågan om den fortsatta jordförvärvslagstiftningens närmare utformning vill jag framhålla, att denna lagstiftning framdeles bör användas allenast för att motverka i och för sig olämpliga förvärv av jordbruksfastigheter. För att främja jordbrukets yttre rationalisering böra alltså tillgripas endast de medel, som taga direkt sikte på detta ändamål, eller således — bortsett från de frivilliga åtgärder, som i första hand komma i fråga — förut omförmälda lagbestämmelser om förköp och expropriation.

Under den företagna utredningen rörande frågan om förlängning av jordförvärvslagens giltighetstid har jämväl övervägts spörsmålet om erforderliga eller lämpliga ändringar i lagen. Vissa förslag till sådana ändringar ha härvid framkommit.

Sålunda har utredningsmannen — med instämmande av alla de fem sakkunniga, vilka deltagit i utredningen — föreslagit en överflyttning av tillståndsgivningen i jordförvärvsärendena från Kungl. Maj:t till de lokala lantbruksnämnderna. Då, såsom ock framhållits i ett stort antal yttranden, en dylik decentralisering av tillståndsgivningen förefaller innebära fördelar ur såväl allmän som enskild synpunkt, vill jag ansluta mig till utredningsmannens ståndpunkt i denna del. Likaledes anser jag mig böra biträda utredningsmannens förslag om bibehållande av den enklare form av kontroll, som enligt den gällande lagen får begagnas, då person, som icke redan äger fastighet med jordbruk, förvärvar sådan fastighet i avsikt att själv ägna sig åt jordbruket å denna.

Därest prövningen av ansökningar om tillstånd att förvärva jordbruksfastighet i princip uppdrages åt lantbruksnämnderna, krävas tydligen särskilda föreskrifter rörande lantbruksnämnds behandling av jordförvärvsärenden och om överklagande av nämndens beslut i sådant ärende. Vad utredningsmannen förordat härutinnan ävensom i fråga om underställning i särskilt fall av nämndens avgörande synes mig i stort sett kunna godtagas. Emellertid torde vissa enklare ärenden, närmast motsvarande dem som enligt gällande lag handläggas under medverkan från egna hemsnämnds sida, icke kräva prövning av lantbruksnämnden i dess helhet, utan lär bedömandet av dessa ärenden kunna uppdragas åt delegation av nämnden. De närmare föreskrifterna härom liksom ock erforderliga bestämmelser rörande omröstning och underställning synas lämpligen böra meddelas av Kungl. Maj:t i administrativ väg. Såsom underställnings- och besvärsmyndighet torde, särskilt i betraktande av den nu rådande ordningen för tillståndsprövningen, annan myndighet än Kungl. Maj:t icke böra komma i fråga.

Rörande spörsmålet, vilka fastigheter jordförvärvslagen bör avse, ha delade meningar uttalats såväl inom de sakkunniga, vilka biträtt utredningsmannen, som ock i yttrandena över dennes betänkande. Enligt en åsikt bör lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta alla jordbruksfastigheter oberoende av värdet. En annan uppfattning går ut på att den värdegräns vid 5 000 kronor, som för närvarande är fastslagen i lagen, bör bibehållas eller möjligen sänkas. Slutligen göres från vissa håll gällande, att lagen bör uppmjukas genom en höjning av nämnda värdegräns.

Såsom jag redan framhållit har av företagna undersökningar framgått, att sådana smärre jordbruksfastigheter, som jämlikt de gällande föreskrifterna icke äro underkastade den statliga förvärvskontrollen, på senare tid blivit föremål för livligt intresse från spekulanternas sida — ett förhållande, som bland annat föranleder, att skogsmark allt fortfarande i ej oväsent-

lig utsträckning frångår den jordbrukande befolkningen. Med hänsyn härtill och då det i några yttranden framförda förslaget om uppställande av skilda regler för olika slag av fastigheter ur flera synpunkter förefaller mindre lämpligt, synes frågan böra lösas i enlighet med det första av de tre angivna förslagen. Ett annat avgörande än det sålunda av mig förordade skulle säkerligen få till följd, att antydda missförhållande kvarstode och — i synnerhet om värdegränsen höjdes — bleve ännu mera kännbart än vad för närvarande är fallet.

Såsom i betänkandet påpekats kommer en lagändring av nu förordad innebörd att få sin huvudsakliga betydelse med avseende å förvärv av ren skogsfastighet. Vid förvärv av sådan fastighet med jordbruk, som beröres av ändringen, lär i det stora flertalet fall lagstiftningens förenklade kontrollförfarande kunna komma till användning. För övrigt torde många av de mindre fastigheter, som nu äro taxerade såsom jordbruksfastigheter, böra i taxeringsavseende omföras till annan fastighet.

Mot övriga av utredningsmannen framställda förslag till ändringar i jordförvärvslagen, vilka förslag biträtts av samtliga sakkunniga samt tillstyrkts av nästan alla hörda myndigheter och korporationer, synes intet vara att erinra. Lagen torde alltså böra uppmjukas i så måtto, att utanför densamma komma att falla dels fastighetsförvärv, som göres av fastighetsägarens make, avkomling, adoptivbarn eller dess avkomling eller ock av hans syskon eller syskons barn, dels ock förvärv av andel i fastighet, vari förvärvaren redan är delägare. Därest dessa uppmjukningar genomföras, kommer att uti ifrågavarande hänseenden vinnas överensstämmelse mellan jordförvärvslagen och lagen om kronans förköpsrätt, något som synes önskvärt i betraktande därav, att tillämpningen av de båda lagarna närmast ankommer på samma organ, nämligen lantbruksnämnderna.

Vad härefter angår de förslag till ändringar i jordförvärvslagen, som framförts i vissa av remissyttrandena, synes ett av förslagen vara värt beaktande. Såsom från en del håll förordats torde från lagens tillämpning kunna undantagas förvärv, som är underkastat länsstyrelsens prövning. I detta sammanhang vill jag erinra därom, att den tillståndsgivning, som jämlikt 1916 års inskränkingslag för närvarande utövas av Kungl. Maj:t, enligt ett denna dag till lagrådet remitterat förslag om ändring i sagda lag avses skola i viss utsträckning överföras å länsstyrelsen. Av övriga ändringsförslag förefalla ett par vara antingen icke erforderliga eller ock mindre lämpliga, medan de återstående först sedan den nya lagstiftningen under någon tid varit i tillämpning, kunna tänkas böra upptagas till närmare övervägande.

Den av Sveriges häradsallmäningsförbund gjorda hemställan om ändring i jordförvärvslagen torde icke böra föranleda någon åtgärd.

Utöver de av mig tidigare tillstyrkta lagändringarna synas emellertid ytterligare ett par sådana böra genomföras.

En av dessa ändringar hänför sig till lagens stadgande, att om lagfart

meddelats å fång, den omständigheten, att tillstånd enligt lagen ej sökts eller ansökan därom ej bifallits, icke må inverka å fångets giltighet. Ett stadgande av denna innebörd har givetvis sin egentliga betydelse och sitt berättigande under den första tiden för en koncessionslags tillämpning. Eftersom jordförvärvslagen redan varit gällande under en ganska avsevärd tid och då lagens bestämmelser numera torde vara väl kända av de myndigheter, som ha att tillämpa desamma, lärér något behov av ifrågavarande stadgande ej längre förefinnas. Stadgandet synes därför kunna borttagas ur lagen. Denna skulle härigenom i förevarande avseende komma att bli ensartad med 1916 års inskränkingslag och 1925 års bolagsförbudslag.

En annan ändring i jordförvärvslagen betingas av det förslag till lagstiftning om föreningar för gemensamt ägande och gemensam drift av jordbruk, som genom proposition nr 58 förelagts årets riksdag. Sagda förslag innefattar bland annat den ändringen i jordförvärvslagen, att från sökande av tillstånd enligt denna lag skulle befrias — förutom kronan och kommun — jämväl sambruksförening. Till vad sålunda föreslagits bör tydligen nu tagas hänsyn.

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra om att den i jordförvärvslagen intagna bestämmelsen om undantag från lagens tillämpning beträffande förvärv å exekutiv auktion vid lagens tillkomst var föremål för viss tvekan, enär densamma kunde medgiva möjlighet att kringgå lagen. Emellertid har denna undantagsbestämmelse under tiden för lagens giltighet icke visat sig föranleda sådana missförhållanden, som påkalla ett upphävande av densamma. Bestämmelsen torde därför böra bibehållas. Givetvis bör även i fortsättningen lagens tillämpning i såväl ifrågavarande som andra hänseenden följas med uppmärksamhet från statsmakternas sida.

Beträffande det av utredningsmannen utarbetade förslaget till kungörelse rörande den nya jordförvärvslagens tillämpning har från vissa håll gjorts framställning om att de i kungörelseförslaget ingående reglerna om intygsgivning måtte ändras eller kompletteras. Berörda regler, vilka liksom den nu gällande kungörelsens bestämmelser i ämnet upptaga landsfiskal, magistratsledamot och kommunalborgmästare såsom utfärdare av intyg, voro under förarbetena till 1945 års lagstiftning föremål för ett synnerligen ingående övervägande. Enär reglerna hittills icke visat sig olämpliga och då någon annan mera ändamålsenlig lösning av spörsmålet icke anvisats eller eljest kunnat utfinnas, torde förslagets ståndpunkt i denna del böra godtagas.

Den nya lagstiftningen om inskränkning i rätten till förvärv av jordbruksfastighet bör enligt min åsikt träda i kraft redan den 1 juli 1948, då lantbruksnämnderna börja sin verksamhet.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till *lag om inskränkning i rätten att förvärva*

jordbruksfastighet. Detta lagförslag ävensom ett inom departementet utarbetat förslag till kungörelse rörande tillämpningen av lagen torde såsom *bilaga 1* och *2* få fogas vid detta protokoll.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över sistnämnda lagförslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Malte Olsson.

Bilaga 1.

F ö r s l a g
till
L a g
om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Jordbruksfastighet må ej genom köp eller byte förvärfvas utan tillstånd av den lantbruksnämnd, inom vars verksamhetsområde fastigheten är belägen.

Bestämmande för fastighets natur av jordbruksfastighet är den för fastigheten vid tiden för förvärvet gällande taxeringen. Egendom, som vid denna taxering behandlats såsom en enhet, anses såsom en fastighet.

Vad i denna lag stadgas om tillstånd för förvärv av fastighet skall ock gälla, då del av eller andel i fastighet förvärfvas; dock erfordras icke tillstånd, där förvärvet avser sådan del av fastighet, som avstyckats för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk, eller andel i fastighet, vari förvärvaren redan är delägare.

2 §.

Tillstånd skall sökas inom tre månader från det fånget skedde.

Sökes icke tillstånd inom nämnda tid eller avslås ansökningen, vare fånget ogillt.

3 §.

Tillstånd må icke meddelas, om anledning föreligger till antagande att fastigheten skulle bliva vanskött i sökandens ägo eller att sökanden med förvärvet huvudsakligen åsyftar att utan nytta för visst jordbruk i orten tillgodogöra sig skogstillgång, som är behöflig såsom stöd för ortens jordbruk, eller att bereda sig vinst genom snar avyttring av fastigheten, del av densamma eller andel däri eller genom bortförande av byggnader, kreatur, inventarier eller annat som tarvas för fastighetens brukande.

Föreligger ej sådant fall som i första stycket sägs men kan det antagas, att sökanden vill förvärva fastigheten huvudsakligen för kapitalplacering eller, vad angår fastighet med jordbruk, i annat syfte än att själv ägna sig åt detta, eller äger sökanden redan jordbruksfastighet eller avser ansökningen förvärv från olika fångesmän av fastigheter, som förut icke utgjort en brukningsenhet, må ansökningen icke bifallas med mindre sökandens

innehav av egendomen kan väntas medföra övervägande nytta för jordbruket eller för näringslivet i orten eller egendomen för sökanden har synnerligt värde utöver det ekonomiska eller eljest särskilt skäl därtill föreligger.

4 §.

Finnes i fall, som i 3 § andra stycket avses, ansökningen ej böra bifallas med mindre sökanden förbinder sig att inom viss tid verkställa erforderlig åtgärd till främjande av jordbruket eller skogsbruket å fastigheten eller att under viss tid nyttja fastigheten för bestämt ändamål eller underlåta särskild användning av densamma, och lämnar sökanden skriftlig utfästelse härom, skall vid meddelande av tillstånd tillika angivas vad sålunda åligger honom samt utsätts vite för tredska att uppfylla förbindelsen.

Lantbruksnämnden har att hålla uppsikt över att förbindelsen fullgöres samt vid tredska härutinnan, där så erfordras för vinnande av rättelse, hemställa hos allmän åklagare att vid rätten i den ort, där fastigheten ligger, anhängiggöra och utföra talan om vitets utdömande ävensom om utsättande av nytt vite. Utan att hemställan som nu sagts blivit gjord må dylik talan icke anhängiggöras av allmän åklagare.

Utdömt vite tillfaller kronan. Vite må i händelse av bristande tillgång till dess gäldande ej förvandlas till frihetsstraff.

5 §.

Om lantbruksnämndens beslutförhet och om omröstning i nämnden vid avgörande av fråga enligt denna lag så ock om underställning av nämndens beslut i sådan fråga förordnar Konungen.

Över beslut, varigenom nämnden avslagit ansökan att få förvärva fastighet, må klagan föras hos Konungen. Klagan föres genom besvär, vilka skola ingivas till nämnden inom en månad från den dag klaganden erhöll del av beslutet. Nämnden har att snarast möjligt till jordbruksdepartementet insända handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande över besvaren, där sådant erfordras.

Utöver vad i andra stycket sägs må klagan ej föras över beslut av nämnden.

6 §.

Från sökande av tillstånd vare kronan, kommun och sambruksförening befriade.

Denna lag äger icke tillämpning beträffande förvärv från konkursbo eller å exekutiv auktion eller där förvärvaren är fångesmannens make, avkomling, adoptivbarn eller dess avkomling eller ock fångesmannens syskon eller syskons barn, ej heller där jämlikt annan författning Konungens eller länsstyrelsens tillstånd till förvärvet skall sökas eller förvärvet enligt förklaring av länsstyrelsen är av beskaffenhet att få ske utan sådant tillstånd.

För förvärv av fastighet med jordbruk vare tillstånd enligt denna lag ej erforderligt, såframt förvärvaren i samband med lagfartsansökan, som

göres inom tre månader från det fångnet skedde, på sätt Konungen bestämmer visar dels att anledning till antagande som i 3 § första stycket sägs ej föreligger dels ock att han har för avsikt att själv ägna sig åt jordbruket å fastigheten och icke är ägare av annan fastighet med jordbruk.

7 §.

Är fråga om rätt att förvärva fastighet enligt denna lag ännu ej avgjord, skall beträffande lagfart anses möta sådant hinder, som avses i 10 § förordningen den 16 juni 1875 om lagfart å fång till fast egendom.

8 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1948 och gäller till och med den 30 juni 1953.

Genom denna lag upphäves lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Beträffande fång, som skett under tid, då sistnämnda lag varit gällande, skall vad i samma lag stadgas äga tillämpning jämväl efter den 30 juni 1948.

Förslag
till
Kungörelse
rörande tillämpning av lagen den (nr) om
inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Kungl. Maj:t har funnit gott att, med stöd av 6 och 8 §§ lagen den om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, förordna som följer.

1 §.

Ansökan till lantbruksnämnd om tillstånd att förvärva jordbruksfastighet skall innehålla uppgifter om fastighetens ägovidd och dennas fördelning å särskilda ägoslag samt rörande sökandens ålder och yrke, det ändamål för vilket fastigheten skall användas så ock huruvida sökanden äger eller brukar eller tidigare ägt eller brukat jordbruksfastighet.

Vid ansökningen skall fogas taxeringsbevis eller annat bevis om fastighetens taxeringsvärde eller, där ansökningen avser del av fastighet, intyg av trovärdiga män angående det värde, vartill fastighetsdelen kan uppskattas.

Har fångeshandling upprättats, skall denna i huvudskrift eller bestyrkt avskrift biläggas ansökningen.

2 §.

För åtnjutande av sådan befrielse från att söka tillstånd till förvärv av fastighet som avses i 6 § tredje stycket ovannämnda lag erfordras, att förvärvaren i lagfartsärendet företer

dels en av honom på heder och samvete avgiven skriftlig försäkran att han har för avsikt att själv ägna sig åt jordbruket å fastigheten och icke är ägare av annan fastighet med jordbruk,

dels, därest fastigheten är belägen på landet, av landsfiskalen i orten och, om fastigheten ligger i stad, av ledamot av magistraten eller, beträffande stad utan magistrat, av kommunalborgmästaren utfärdat intyg att förvärvarens försäkran i förstnämnda hänseende förtjänar tilltro och att anledning ej föreligger till antagande att fastigheten skall bli vanskött i förvärvarens ägo eller att denne med förvärvet huvudsakligen åsyftar att utan nytta för visst jordbruk i orten tillgodogöra sig skogstillgång, som är behövlig såsom stöd för ortens jordbruk, eller att bereda sig vinst genom snar avyttring av fastigheten, del av densamma eller andel däri eller genom bort-

förande av byggnader, kreatur, inventarier eller annat som tarvas för fastighetens brukande.

Försäkran och intyg, som i första stycket omförmälas, skola avfattas enligt bifogat formulär.

3 §.

Det åligger den, på vilken det ankommer att utfärda intyg som i 2 § sägs, att innan intyg utfärdas verkställa noggrann undersökning rörande de förhållanden, som avses med intyget. Där så finnes erforderligt, skall yttrande från sakkunnig myndighet inhämtas.

Intyg utfärdas utan ersättning.

4 §.

Blanketter för försäkran och intyg enligt 2 § skola kostnadsfritt tillhandahållas hos inskrivningsdomare och lantbruksnämnder ävensom hos landsfiskaler, magistrater och kommunalborgmästare.

Blanketter erhållas efter rekvisition från lantbruksstyrelsen.

5 §.

Över sådana tillstånd till förvärv av fastighet, om vilka i 4 § berörda lag är fråga, har lantbruksnämnden att hålla särskild förteckning, upptagande för varje fastighet dennas beteckning, ägarens namn, yrke och hemvist, de föreskrifter som givits i samband med tillståndets meddelande, av nämnden vidtagna åtgärder samt domstols slutliga beslut i mål, som blivit på nämndens hemställan anhängiggjort.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1948 och gäller till och med den 30 juni 1953.

Genom denna kungörelse upphäves kungörelsen den 21 december 1945 (nr 806) rörande tillämpning av lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Beträffande fång, som skett under tid, då sistnämnda kungörelse varit gällande, skall vad i samma kungörelse stadgas äga tillämpning jämväl efter den 30 juni 1948.

Formulär enligt 2 § i förslaget till tillämpningskungörelse till jordförvärvslagen.

I.

Undertecknad, som enligt fångeshandling den
av förvärvat fastigheten
..... i socken,

(Undertecknad, som ämnar av
..... förvärva fastigheten
i socken,)

försäkrar på heder och samvete, att jag har för avsikt att själv ägna mig
åt jordbruket å fastigheten.

.....
(Ort och dag.)

.....
(Namn.)

.....
(Yrke.)

II.

Rörande ovan omförmälda fastighetsförvärv intygas *dels* att förvärvarens
försäkran, att han har för avsikt att själv ägna sig åt jordbruket å fastig-
heten, förtjänar tilltro, *dels ock* att anledning ej föreligger till antagande
att fastigheten skall bliva vanskött i förvärvarens ägo eller att denne med
förvärvet huvudsakligen åsyftar att utan nytta för visst jordbruk i orten
tillgodogöra sig skogstillgång, som är behöflig såsom stöd för ortens jord-
bruk, eller att bereda sig vinst genom snar avyttring av fastigheten, del av
densamma eller andel däri eller genom bortförande av byggnader, kreatur,
inventarier eller annat som tarvas för fastighetens brukande.

.....
(Ort och dag.)

.....
(Namn.)

.....
(Titel.)

Utan avgift.

III.

Undertecknad försäkrar på heder och samvete, att jag icke är ägare av
annan fastighet med jordbruk än den här ovan angivna.

.....
(Ort och dag.)

.....
(Namn.)

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 mars 1948.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden GYLLENSWÄRD,
 NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA,
justitierådet LJUNGGREN.

Enligt lagrådet den 13 mars 1948 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 20 februari 1948, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över uppriktat förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av häradshövdingen Å. G. V. Braunstein.

Lagrådet yttrade:

Enligt 5 § förordnar Konungen om lantbruksnämnds beslutförhet och om omröstning i nämnden vid avgörande av fråga enligt förevarande lag. Någon motsvarande föreskrift finnes icke i de övriga lagar, som behandla frågor med vilka lantbruksnämnd skall taga befattning. Härvid torde man ha utgått ifrån att bestämmelser om nämndens beslutförhet och om omröstning skola meddelas i den instruktion för nämnden, som är avsedd att utfärdas i administrativ väg. Den omständigheten att dessa föreskrifter i instruktionen kunna behöva få ett delvis annat innehåll när det gäller nämndens behandling av ärenden enligt ifrågavarande lag än vad i övrigt skall gälla synes icke göra det erforderligt att i förevarande lag upptaga ett stadgande av innebörd att det ankommer på Konungen att, såvitt rör frågor enligt denna lag, meddela bestämmelser i nu berörda avseenden. Stadgandet torde därför såsom obehövt böra utgå. Därest så sker, kan lämpligen tredje stycket, med en redaktionell jämkning, sammanföras med andra stycket till ett första stycke och i ett följande stycke stadgas att Konungen äger förordna, att i vissa fall nämndens beslut i frågor enligt denna lag skola underställas Konungens prövning.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets den 16 mars 1948 avgivna utlåtande över det den 20 februari 1948 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet*.

Efter redogörelse för utlåtandets innehåll anför föredragande departementschefen följande.

Den av lagrådet emot förslaget gjorda erinringen, som är av formell natur, har jag funnit mig böra beakta. Därjämte ha i lagförslaget ett par mindre, redaktionella jämkningar vidtagits. Vad sålunda förekommit har icke föranlett någon ändring i det inom jordbruksdepartementet upprättade förslaget till föreskrifter rörande lagens tillämpning.

Föredraganden hemställer, att omförmälda förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnar Eklund.